No. 991 Zaterdag 27 December 1902. 19de Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN CONCORDIA No. 129, PIETERMAAI.

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2.— pa tres luna pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 26 December.

KRITIEK

— OP HET —

RAPPORT VAN PROF. WENT.

VI.

De hevige storm heeft nu uitgewoed, Professors toorn is bedaard, zijn verontwaardiging neemt af, de opmerkingen worden kalmer. Zoo langzamerhand worden ook de oogen gewend aan de Curaçaosche toestanden en kan het hoog geheven hoofd zelfs goedgunstig knikken en goedkeuren. Holland en Java worden nu vergeten, Curaçao meer objectief beoordeeld. Waarom wordt echter alleen van „Zuurzak" gezegd: „Er wordt nog steeds bijgeplant"? Dit is immers op meerdere plantages het geval. Maar op Zuurzak wordt ook GESNOEID; regelmatig worden de onderste takken op dezelfde hoogte gehouden. Misschien is dit niet de beste methode van snoeien, maar toch had het gereleveerd mogen worden als voorbeeld ter navolging. Of het zoo geheel en al waar is, dat op Zuikertuintje „niets gedaan (wordt) aan snoeien, bemesting, grondbewerking, enz." Ook daar zijn nieuwe, geregelde aanplantingen en, minstens in de laatste weken, is er wel iets gedaan aan grondbewerking, etc.

Zonder reden echter valt Prof. Went ons lastig, dat hier nog zoo weinig aan snoeien gedaan wordt, zelfs op Java is men nauwelijks een paar jaar geleden daarmede begonnen. Indien de rapporteur dit feit aldus verhaald hadde en eenige voorbeelden aangehaald van het buitengewoon succes door snoeien verkregen, alsmede de moeilijkheden, welke men er tegen heeft, kalm hadde aangehoord en weerlegd, zou men mogen verwachten, dat ook hier de planters zich meer algemeen daarop zullen toeleggen. Nu hoort men zooveel er tegen in brengen, dat een leek dit alles moeilijk kan oplossen. Besprekingen daaromtrent van de planters onderling zouden hierover zeer veel licht kunnen werpen. Volgaarne willen wij ons bereid verklaren mededeelingen daarover te publiceeren.

Wat Prof. Went op Klein Sint Joris vernam, dat daar geen putten zijn en toch voldoende water, had hij ook nog op andere plaatsen van ons eiland kunnen vernemen. Als men bijv langs Zuikertuintje rijdt hoort men een dof geluid alsof zich onder den bodem een holte bevond en dit is op meerdere plaatsen het geval. Opmerkelijk, en het voornaamste, is dat de grond daar ook vochtig blijkt en de boomen uitstekend groeien. Zou het niet de moeite waard wezen om te onderzoeken of een onderaardsch waterreservoir, als op Hato bijv., niet menigvuldiger voorkomt,men zou dit water zoo uitstekend kunnen gebruiken.

Een enkel woord van lof voor Gouverneur VAN RADERS zou zeker gepast hebben bij de bespreking der divi-divikultuur. Men zou weder op krachtige wijze er aan herinnerd zijn, dat ook op Curaçao toch wel iets voor den landbouw is gedaan en nog kan gedaan worden, waar men profijt van kan trekken. Nu leest men misschien zonder die bijgedachte: De plantage Knip is gelegen in een prachtig mooi dal, door vrij hooge bergen omgeven. Op de *berghellingen staat veel divi-divi, die vroeger jaren aangeplant werd* en ook tegenwoordig wordt nog wel wat bijgeplant. (De cursiveering is van ons). Wat vroeger mogelijk was, kan ook nu geschieden. Waarom ook nu niet de berghellingen beplant met dividivi?

Kende prof. Went geen middel om de ziekte der oranjeboomen te bestrijden, Moeten wij nu wachten tot de landbouwkundige komt?

Belanghebbenden willen wij er nogmaals aan herinneren, dat de volijverige secretaris der "Curaçaosche Maatschappij", de heer J. H. J. HAMELBERG welwillend zich heeft aangeboden op de laatste vergadering van de vereeniging dato 29 Sept. ll. om na toezending van bladeren, takken, vruchten der zieke boomen; de ziekte te bestudeeren en de middelen aan te wijzen ter bestrijding. 't Zou jammer zijn, zoo men van zulk een vriendelijk aanbod geen gebruik maakte. Misschien is op deze wijze, of door een weinig correspondentie meer (!) wel een afdoend middel te vinden tegen de ziekte der dividivi. Prof. Went verklaart ons, dat de schimmelziekte besmettelijk is, voor boomen alleen, natuurlijk, maar voegt er geen enkel woord bij om minstens die besmetting tegen te kunnen gaan. Planters, die 15 jaar zulk een ziekte in hun plantage lieten voortwoekeren zonder bij bevoegde personen om raad te vragen, verdienden wel een hard woord. Men mag dan klagen, dat „het onmogelijk is op Curaçao de noodige landbouwkennis te verwerven", boeken over landbouwkunde, vaktijdschriften etc. zijn toch zoo duur niet. Van den „landbouwkundige" moet men zich niet te veel voorstellen. Ook wanneer deze toovenaar, die de Curaçaosche klip in een paradijs moet veranderen, hier zal zijn aangeland, zullen de planters hoofdzakelijk zich tevreden moeten stellen met de brochures, voordrachten, en algemeene aanwijzingen te bestudeeren. Dat men nu reeds beginne met de werken uit de bibliotheek der „Curaçaosche Maatschappij" te lezen, en te bespreken, men zal er baat bij vinden. Maar niet alles zal zoo spoedig ten volle gelukken; zoo lang de landbouwkundige nog niet hier is, moeten de planters zelf proeven nemen. Later zal deze het doen.

Bij meer aaneensluiting en samenwerking kon één proef velen tot nut strekken en verschillende personen, onderscheidene proeven nemen om de voorkomende moeilijkheden van de culture eener bepaalde plant te bestudeeren.

Jammer, dat „De Curaçaosche Maatschappij" nog haar leeszaal niet heeft. Personen die belangstellen in den landbouw zouden ongezocht daar elkander beter leeren kennen, bepaalde punten met de boeken in de hand kunnen bespreken en door proefnemingen hun moeilijkheden oplossen Spoedig hopen wij te vernemen, dat zulk een lokaal, maar dan goed gelegen en gezellig ingericht, zoo dat het bezoekers lokt, door buitengewonen steun van belangstellende personen, kon worden geopend en reeds druk bezocht wordt.

Terecht wordt de onderneming „van Engelen" „het eigendom (genoemd) van een zeer ondernemend man, die tal van proefnemingen doet. De grond wordt hier jaarlijks tweemaal omgespit en bemest." Een voorbeeld dat navolging verdient. Veel mest, hierin heeft J. H. B. G. gelijk, kan op Curaçao bij het gebrek aan regen, niet gebruikt worden, maar een weinig toch wel. „De eigenaar van Van Engelen gebruikt schapenmest op zijn onderneming."

't Spijt ons dat prof. Went ook de

Feuilleton.

UIT KRUGER'S GEDENKSCHRIFTEN.

III.

Generaal Potgieter, een neef van den zoo gruwelijk vermoorden Herman Potgieter, trok in het jaar 1853 met 100 man van Zoutpansberg op, om den moord van zijn bloedverwant te wreken. Tegelijk brak oppercommandant Pretorius met 200 man van Pretoria op, met hetzelde doel. In het commando van dezen laatsten was ik als onderbevelhebber. Voordat de commando's zich vereenigd hadden, vielen de Kaffers bij nacht op het kamp van Potgieter aan, doch werden gelukkig teruggeslagen. Na het vereenigen van de beide commando's werden de Kaffers naar hunne bergen gedreven, waar zij zich in holen en bergengten terugtrokken. Hier werden zij door het vereenigde commando ingesloten, om door den honger tot de overgaaf gedwongen te worden.

Nadat de Kaffers geruimen tijd aldaar gelegerd waren geweest en reeds door hongersnood vele verliezen geleden hadden, zonder dat wij verder kwamen tot ons doel, beproefde ik er een einde aan te maken en hen door list tot de overgaaf te noodzaken. Ik kroop daartoe in de duisternis, zonder dat iemand mij gewaar werd in het hol, waarin de Kaffers bijeen waren. Midden tusschen hen zittend, sprak ik hen aan in hunne eigene taal, als ware ik een van de hunnen, en ik zeide hun dat het toch beter was, zich over te geven dan van honger te sterven. Ook zeide ik dat de blanken ons stellig niet zouden dooden, en ik bood mij zelf aan om naar buiten te gaan, naar de blanken, en daarover met dezen te onderhandelen. Op eens riep toen een gewapende Kaffer: „Magoa" (dat is: blanke man). Maar ook dat gevaarlijke oogenblik ging voorbij; want toen die Kaffer „Magoa" riep en de anderen dieper het hol in vluchtten, sprong ik ook op en vluchtte met hen naar den achtergrond. De Kaffers zochten nu overal naar den blanken man, behalve op de plaats waar hij was, namelijk midden onder hen.

Toen zij weer wat tot rust gekomen waren, sprak ik hen nogmaals in hunne eigene taal aan, met vernieuwde aansporing om zich toch over te geven. Ten slotte gelukte het mij 170 à 180 vrouwen en kinderen met mij mede te mogen nemen; en eerst toen ik buiten was, bemerkten zij, dat ik het was en geen Kaffer die tot hen gesproken had.

Mijn plan was eigenlijk geweest door vrijwillige overgaaf der Kaffers hunne schuldige opperhoofden in onze handen te krijgen. Maar dat doel had ik niet kunnen bereiken, en wij waren genoodzaakt het beleg voort te zetten......

Later, over het tijdperk der binnenlandsche oneenigheden, van 1861 tot 1864, sprekend — waarbij Kruger's houding dikwijls als stijfhoofdigheid is afgekeurd geworden — schrijft Kruger in zijn gedenkschriften het volgend:

Toen, na de zitting van den eersten Volksraad, die de verschillen had opgelost, de partij van den vroegeren opper-commandant Schoeman de besluiten niet erkende, en het met het onderzoek van de zaak belaste Hooge Gerechtshof tegenwerkte en daardoor nieuwe verwikkelingen deed ontstaan, was Kruger op de jacht aan de Krokodil-rivier. Ken zond toen naar hem om hem te ontbieden. Nu hadden tijdens de voorafgegane twisten vele leden der Hervormde Kerk aan Kruger verweten, dat hij volstrekt geen recht had om zich met de algemeene belangen te bemoeien; want volgens de grondwet der republiek, was de Hervormde Kerk de Staatskerk en hadden alleen hare leden invloed op het beleid van zaken. Hij was geen lid van de Hervormde Kerk en dus ook geen stemgerechtigd burger.

Kruger behoorde namelijk tot de kort te voren, in het jaar 1869, door dominee Postma te Rustenburg gestichte Christelijke Gereformeerde kerk, welke in Zuid-Afrika algemeen bekend staat als de „Dopperskerk". Waarvan dat woord „dopper" eigenlijk is afgeleid, is niet met zekerheid uit te maken. In dien tijd leidde men het af van het woord „dop" of „domper", waarmee men eene kaars uitdooft. De beteekenis was dan, dat, evenaals een „dop" het licht van de kaars verstikt, de „doppers" alle nieuwe gedachten verstikten en allen vooruitgang tegenwerkten.

Het eigenaardige van de „Dopperskerk" bestaat hierin, dat hare leer streng vasthoudt aan de besluiten der synode van Dordrecht (1618 en 1619) en het oud Gereformeerde standpunt handhaaft. De godsdienstoefeningen onderscheiden zich van die bij andere Protestantsche gemeenten hierdoor, dat geene andere liederen dan de Psalmen gezongen worden. De leden dezer kerk waren in de grondwet niet genoemd, omdat in den tijd, toen deze gemaakt werd, die kerk nog geene afgezonderde gemeenschap vormde.

Toen men nu Krugers bij de nieuwe oneenigheden te hulp riep antwoordde hij dat men zich bij Schoeman's handelwijze moest neerleggen. In elk geval zou hij niets daartegen doen en ook niets voorstellen, want

kleinere proefneming met tabak en gember in dit officieel verslag heeft opgenomen. De aanmerking daarop had bij zulk een persoon, die zich werkelijk verdienstelijk heeft gemaakt door zijn proeven, niet publiek moeten geschieden, 't is ook van te weinig algemeen belang. De eigenaar zelf heeft later vernomen, dat gemberkultuur hier toch niet winstgevend zou zijn. Had Prof. Went dit niet even goed kunnen zeggen?

De Marasmiusziekte voorkomend op de bacoves is bekend, zegt de hoogleeraar. Het middel er tegen ook? Dit had hij ons ook moeten mededeelen.

„Savonet is zeker de meest bekende onderneming van Curaçao." Had Prof. Went zulk een plantage op Curaçao verwacht? Hier wordt geploegd, gemest, gewied. Men ziet hier groote weiden; veel vee, dat er goed, gezond uitziet. Men maakt hier kaas en boter. Helaas „op de gewone Curaçaosche manier." De ontgoocheling was groot, 't Leek reeds zooveel op Holland.

„Wanneer men van Savonet naar Westpunt rijdt, dan heeft men vrij lang ter linkerzijde terrein van Savonet en aan de rechterhand Gouvernementsterrein. Links vindt men nu vrij veel boomen, vooral divi-divi, rechts is het terrein volkomen kaal. Het verschil is buitengewoon opvallend en het zou natuurlijk een gevolg daarvan kunnen zijn, dat het Gouvernementsterrein absoluut onvruchtbaar is in tegenstelling met den vruchtbaren grond van Savonet, zeer waarschijnlijk echter is deze hypothese echter niet en ik meen dan ook veeleer, dat wij hier voor ons zien, wat er met betrekkelijk geringe zorg te maken is van een terrein, dat bij verwaarloozing geheel dor schijnt."

Aan de rechterhand heeft men de koraalheuvels der Noordkust, welke zoozeer van den krachtigen Noord-Oost-passaat te lijden heeft, die daar met volle onstuimigheid tegenaanvalt en het zeewater er over heen giet. Zoo breed is dit terrein niet, of men kan die onvruchtbaarheid zeer goed hierdoor verklaren, waar zij wat breeder wordt zou men culture kunnen beproeven, dit willen wij toegeven.

„Groot Piscadera eindelijk kan tegenwoordig wel als model voor alle Curaçaosche landbouwondernemingen beschouwd worden." Plechtige aanhef van het „con amore" geschreven rapport over Gran Piscadera, welke plantage het laatst bezocht werd, twee dagen voor het vertrek. De professor was blijde, niet omdat hij heenging(?) van Curaçao, waar hem zooveel was tegengevallen, maar, omdat op deze plantage alles zoo keurig net in orde was en hij de overtuiging kreeg, dat de gemaakte aanmerkingen op de andere plantages gegrond waren. Hij had hier een feit voor zich, waardoor duidelijk bewezen werd, dat landbouw zeer goed mogelijk is, ook op Curaçao. In weinige jaren was een „verschrikkelijk verwaarloosde" plantage in een modelonderneming herschapen. En met welke middelen?

„Groot Piscadera is een voorbeeld van hetgeen van een Curaçaosche onderneming te maken is (zelfs al is deze volkomen verwaarloosd), met energie, kennis en een weinig kapitaal." Hola, professor! Volkomen waar, dat Groot Piscadera er uitstekend uitziet; alles is daar zooals het wezen moet, zoodat zelfs de veel eischende professor daar geen aanmerking weet te maken. Voor dit alles is energie noodig en volhardende moed, ook wij bewonderen den heer JONES hierom, en kunnen getuigen, dat zijn plantage een buitengewoon goeden indruk op ons maakte. EEN MODEL-PLANTAGE is het, dit erkennen wij volgaarne, maar een VOORBEELD VOOR CURAÇAO, dit betwijfelen wij. Men kan den heer JONES navolgen en zich boeken aanschaffen over landbouwkunde om op de hoogte te komen en niet langer nutteloos over onkunde en gebrek aan landbouwonderricht klagen. Maar dien derden factor, wie zal daarmede werken? „Een weinig kapitaal"? 't Is wel aardig gezegd, maar bezijden de waarheid. VEEL KAPITAAL was er noodig om Groot Piscadera te maken tot wat het is en VEEL KAPITAAL blijft er noodig om de plantage in stand te houden. Dit is juist, wat in de kolonie algemeen ontbreekt. Maar tegen zulk een besmettelijke ziekte zal de professor ook wel geen middel kunnen aanwijzen. Of het moest zijn een goedkoope landbouwcredietbank.

Wat er alzoo in Zuid-Afrika noodig is.

Op de vraag, of de reis der Boersgeneraals, dan wel noodig is, en of de onderstand, door Engeland als leening aangeboden, niet voldoende is geeft de "Hollandsche Revue" aan de hand van een Duitsch blad, het navolgende antwoord, dat ook onze lezers belang zal inboezemen.

Is Engeland dan niet milddadig genoeg? Het heeft toch 96 millioen gulden ter beschikking van de noodlijdenden gesteld! En is deze bedelreis der generaals dan wel zoo noodig? Zijn met die 96 millioen uit de Engelsche schatkist de in de vroegere republieken bestaande nooden dan niet te lenigen?

Een antwoord op al deze vragen wordt o. a. gegeven door een medewerker aan de „Deutsche Tageszeitung", die met de toestanden in Zuid-Afrika van zeer nabij bekend schijnt te zijn.

We dienen voorop te zetten, dat volgens geruchten van deze 96.000000 die Engeland geven zal, twee derde voor Transvaal en een derde voor den Vrijstaat bestemd schijnen te zijn. In den Oranje-Vrijstaat moeten, volgens matige berekening, zich ongeveer tien duizend verwoeste boerenhoeven bevinden, en wanneer men die millioenen dus over deze tien duizend boerderijen ging verdeelen, zou er slechts twee en dertig honderd gulden voor het weder opbouwen en het in gang zetten van het bedrijf beschikbaar zijn. In hoeverre nu die ƒ3200 per boerderij ook maar eenigermate voldoende kunnen worden beschouwd, moge blijken uit de becijfering van den korrespondent van het Duitsche blad, hetwelk we hierboven reeds noemden.

Daar de hoeveelheid nederslag, zegt deze, die in den O. Vrijstaat gemiddeld in een jaar 300 tot 400 mM. bedraagt, over de verschillende maanden zeer onregelmatig verdeeld is, in dier voege dat het dikwijls vijf of zes maanden lang, vele jaren echter ook van acht tot negen maanden, niet regent, is het eerste werk van een Boer op zijn hoeve, vóór hij zich nederzet, dat hij een dam (vijver) aanlegt.

De groote van den dam verschilt naar de plaatselijke omstandigheden. In elk geval kan men echter zeggen, dat de gemiddelde prijs van een waterdum 500 p. st. tot 600 p. st. is. Is de dam gemaakt en na den regentijd met water gevuld, dan begint de eigenaar, zooals de wet dit voorschrijft, zijn hoeve af te zetten. De wet verlangt, dat de afzetting uit zeven draden bestaat, waarvan vier beneden zoo dicht op elkaar moeten worden aangebracht, dat er geen lam door kan. De middelste draden liggen dan verder uiteen, zoodat de bovenste ijzerdraad 1½ M. hoog van den grond is, om kalvers en veulens het overspringen te beletten. Als draad wordt Amerikaansch prikkeldraad gebruikt, daar het vee zich voor de aanraking daarmee wacht. Zulk een draadafzetting kost echter ongeveer 60 ct. per meter. De hoeven in den Vrijstaat hebben echter zulk een uitgebreidheid, dat de geheele afsluiting komt te staan op 18,000 á 24,000 gulden.

Een span ossen wordt in Zuid-Afrika op zeven of acht paar berekend. Neemt men echter aan, dat het span zeven paar sterk is, dan kost het ongeveer 140 p. st. Een bespannen wagen kost dus op zijn minst 2100 gulden. Lichtere wagens, kleinere spannen bestaan in dat land niet en zijn ook niet te gebruiken, daar er in Zuid-Afrika geen straatwegen zijn van de soort die men bij ons vindt, maar alleen eenvoudige landwegen, die dikwijls verbazend steil zijn en daarom groote trekkracht vereischen.

Wil een boer zijn hoeve dus opnieuw bewoonbaar maken, dan moet hij in de eerste plaats een dam maken; om deze te maken heeft hij trekdieren noodig; de beesten en de wagen kosten hem reeds 80 percent meer dan in het beste geval voor een hoeve wordt afgestaan! En deze wagen heeft hij ook noodig als woning, zoolang tot hij er toe komt zelf een huis te bouwen. Deze weinige cijfers toonen dadelijk aan, welke ontzaglijke kosten gemaakt moeten worden, eer het land er weer in zoover boven op is, dat de Boeren aan hun verdere ontwikkeling kunnen gaan denken.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Posterij.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

Directeur Hotel del Leon, F. Daems
Ignaclo Fayardo, G. K. Vinck,

Niet voor verzending vatbaar een drukwerk geadresseerd aan: S. Henrichsen & Co., Manchester.

Officieele berichten.

Bij Gouvernements-beschikking dd, 20 December 1902, is aan den Heer L. W. VAN EPS, onderwijzer 1ste klasse titulair aan de Hendrikschool alhier, tot herstel van gezondheid, gerekend te zijn ingegaan den 16n. December ll., ééne maand binnenlandsch verlof verleend.

---

hij had immers geen stemrecht. Naar aanleiding daarvan liet de (uit Kruger's partij gekozen) waarnemende president Van Rensburg den kerkeraad der Hervormde gemeenre bijeenkomen en een besluit nemen, waarbij ook burgers, die tot eene andere Protestantsche kerk behoorden, stemgerechtfgd zouden zijn.

Zoodra Kruger kennis kreeg van dit besluit, hetwelk later ook door den Volksraad bevestigd werd, reed hij naar Pretoria, waar hij zoowel president Van Rensburg met eenigen zijner vrienden, alsook Schoeman met aantal zijner volgelingen aantrof.

De twee partijen stonden hier vijandig tegenover elkander. Kruger ging terstond naar de mannen van Schoeman, om te trachten hen te bewegen tot eene vreedzame bespreking. Hij deed een voorstel om eene vergadering van burgers uit de geheele republiek bijeen te roepen, en zich voor te nemen de besluiten van de meerderheid in die vergadering te eerbiedigen. Beide partijen stemden met dat voorstel in, en de vergadering werd te Pretoria bijeengeroepen.

Hier kwam nu een groot getal burgers uit alle deelen der Republiek te zamen, en met groote meerderheid werd besloten tot handhaving van het reeds door den Volksraad genomen besluit, om het Hooge Gerechtshof over alle bijzondere vragen te doen beslissen. Maar Schoeman verzette zich tegen dat besluit en riep al zijne mannen, die nog in de nabijheid van Pretoria waren, op, om zich onder zijne leiding te scharen

Daarop gaf president Van Rensburg aan den opper-kommandant Snijman last tot het bijeenroepen van eenen krijgsraad. Tegelijk deed hij schildwachten uitzetten, opdat Schoeman geene gelegenheid zou hebben om zijnerzijds boden het land in te zenden.

Op verschillende punten in den omtrek van het dorp (Pretoria), werden nu wachtposten opgesteld, onder ander een zeer sterke aan de Aapjesrivier, op de plaats waar nu Arkadia ligt. De oude Jacob Malan had het bevel over dien post. Den volgenden dag reeds liet hij den opperkommandant weten, dat hij hier onnoodig stond, want de boden te paard van Schoeman joegen midden tusschen hen door en overreden ieder wie hun niet uit den weg ging.

Nu gaf Snijman last, om, wanneer zulk een boden hij herhaald aanroepen niet stil hield, het paard dood te schieten.

Kort daarop kwam weer zulk een renbode, die zich om het haltroepen niet bekommerde; de schildwacht schoot toen met grof schroot op het paard. De renbode maakte rechtsomkeer, maar weldra viel zijn paard neer. Hij zelf was door het schroot in den arm verwond. Zoo was het eerste schot gevallen, dat den burgeroorlog opende.

Toen het ten slotte zóó ver kwam, dat men met de wapenen in de hand tegenover elkander stond, begon men den strijd wederom over te brengen op het gebied der kerkelijke verschilpunten.

Schoeman verbreidde nu het gerucht, dat Paul Kruger met een kommando in aantocht was om voor zijn Christelijk-Gereformeerde kerk de rechten van Staatskerk in de plaats van de Hervormde kerk met geweld te veroveren. Deze uitstrooisels waren voor velen aanleiding om zich bij Schoeman aan te sluiten. Zelfs in het district Marico kreeg Schoemnn aanhangers, en onder dezen ook Jan Viljoen, den kommandant van dit district. Zoodra het regeerings-kommando, dat ongeveer 500 á 600 man sterk was, Potchefstroom genaderd was, zond president Van Rensburg aan Schoeman een bode met voorstel uit beide partijen eene gemeenschappelijke commissie te doen kiezen, welke eene oplossing voor de tegenwoordige moeilijkheden zou hebben te ontwerpen. Schoeman stemde daarin toe en benoemde van zijn kant Jan Kock (den vader van den in den jongsten oorlog gesneuvelden generaal Kock), alsmede nog eenige andere burgers. Door de regeeringspartij werden Kruger en nog anderen met de onderhandeling belast.

De beiderzijdsche afgevaardigden ontmoeten elkander halverwege tusschen de twee legerkampen. Nauwelijks hadden zij elkander gezien, of Jan Kock zeide tot Kruger:

—Gij wilt dus uwe kerk tot hoofdkerk maken?

—Wees bedaard, antwoordde Kruger. Oom Jan, ik behoef mij niet druk te maken om u tegen te spreken. Als gij een beetje nadenkt, moet gij zelf inzien dat dit eene onwaarheid is. Hier staat het regeeringskamp. De president en al de officieren behooren tot de Hervormde kerk, en ik weet niet of er onder onze 500 á 600 man wel twintig zijn die tot mijne kerk behooren. Wat gij daar over de kerken spreekt, kan dus niet waar zijn.

Later voegde Kruger er nog bij:

—Ik heb nooit er aan gedacht de kerk, waartoe ik behoor, tot Staatskerk te maken. Maar zelfs al zoudt gij mij dat willen aanbieden, dan zou ik het stellig afwijzen, omdat ons grondbeginsel is, dat Christus en niemand anders het Hoofd der kerk moet zijn.

Maar de commissie kon tot geen besluit komen, en men ging onverrichter zaken uiteen.

Adermaal kwam het tot gevechten, en ten slotte stond men voor een beslissenden strijd aan de Zwartkopjes, bij de Krokodilrivier. President Van Rensburg was daar reeds met een gedeelte van zijn volk gelegerd, toen Kruger — die intusschen in den Vrijstaat geweest was en die een tijdlang het plan had gehad, om, wegens die eeuwige twisten, in het geheel niet meer terug te keeren — weer bij hem kwam, om hem te steunen in den strijd met een sterk kommando zijner tegenstanders.

Den dag na zijne komst, het was op een Dinsdag, kwam het kommando der tegenpartij in 't zicht. De vijand scheen van zins te zijn de Zwartkopjes te bezetten; daarom spoedden Kruger's manschappen zich om hen vóór te zijn en zelf al-

Kerkelijke berichten.

Laatstleden Zondagavond werd met een treffende en toch eenvoudige plechtigheid in de kerk van Pietermaai een nieuw St. Jozef-altaar onthuld, voor de hoofdzaak een gift van eene Rotterdamsche weldoenster.

Zonder overdrijving mogen wij verklaren: de kerk van Pietermaai is een waar kunststuk rijker, waar zij trotsch op mag zijn. Het altaar is van gevernist eikenhout, zonder polychromie. Alleen door goud, met bruin afgezet, zijn het fijne snijwerk, de geledingen der lijsten, de omtrekken der traceeringen en in het algemeen de hoofdlijnen gereleveerd. De warme, deftige kleur van het eikenhout, niet overvloedig maar ruimschoots opgesmukt met goud, laat den indruk achter van exquisite fijnheid en kostbaarheid. Ieder die het ziet, meent een kunstproduct uit een Europeesch atelier voor zich te zien. Inderdaad de proporties van het geheel zijn zoo onberispelijk, het minutieuse, schoone snijwerk aan kapiteeltjes, aan lijsten, fleurons, kruisbloemen der fialen, in de tympans der twee zijstukken, rond het bevallige traceerwerk, is zoo flink en met zorg behandeld, het traceerwerk zelf is over het algemeen zoo accuraat bewerkt en smaakvol aangebracht, dat men aldra geneigd is aan een gerenommeerd kunst-atelier als plaats van herkomst te denken. Toch is dat niet het geval. Een Curaçaosch atelier, met name dat van het Jongensweeshuis op Santa Rosa, leverde het en alleen Curaçaosche werklieden bouwden het op. Slechts de directie en het aangeven van details was de taak van den bekwamen, practischen Pater Salesiaan, A. Savoia, Directeur van het Weeshuis. Daarom hem en zijn jongens alle eer! Het kunstproduct is wederom een bewijs, wat onze Curaçaosche jongens kunnen voortbrengen, in dit geval nog meer te bewonderen, omdat bijna al het fijnste werk aan dit altaar door jongens van 13 á 14 jaar werd gedaan. Zal het altaar eenmaal geheel compleet zijn door het aanbrengen van twee haut-reliefs, voorstellingen uit het leven des H. Jozefs, daar, waar nu de gordijntjes zijn geschilderd en wanneer dan nog twee Engelen in de zij-baldakijns, geplaatst zullen zijn, wat nu nog niet kon bekostigd worden en dus op een kunstminnenden weldoener wacht, dan zal het reeds zoo fraaie altaar eerst tot zijn volle recht komen en een monument zijn, dat handtastelijk bewijst: den vromen zin der milde schenkers, den goeden aanleg van den Curaçaoschen ambachtsman.

Nogmaals onze bewonderende hulde aan het Curaçaosch atelier van Santa Rosa en onzen oprechten dank aan de geefster, die onze arme missie zoo rijkelijk bedacht.

* *
*

De duitsche matrozen hebben zich met de Kerstdagen wederom van hun godsdienstplicht gekweten. Op beide dagen kwam er een groot aantal in de Hoogmis van de Rozenkranskerk op Pietermaai. Omdat het daags vóór Kerstmis te druk was in de kerk, beloofde de Commodore, die wederom persoonlijk alles kwam regelen, zijn manschappen op den tweeden Kerstdag gelegenheid te geven om te biechten en de H. Communie te ontvangen, van welke gelegenheid velen van de *Stosch*, *Vineta* en *Panther* gebruik maakten.

Blokkade.

De Gouverneur van Curaçao maakt bekend, dat door Zijn Hoog Edel Gestrenge van den Chef van de Duitsch-Oost-Amerikaansche vlootdivisie ontvangen is de volgende bekendmaking:

Op bevel van Zijne Majesteit den Duitschen Keizer, maak ik hierbij bekend de blokkade van de Venezuelaansche havens

Puerto-Cabello en Maracaibo.

De blokkade treedt in werking: voor Puerto-Cabello op den 22sten December en voor Maracaibo op den 24sten December 1902.

Aan niet onder Venezuelaansche vlag varende schepen, die vóór de dagteekening dezer bekendmaking uit West-Indische of Oost-Amerikaanschen havens zijn vertrokken, wordt voor het binnenloopen (van bovengemelde Venezuelaansche havens) een uitstel toegestaan en wel voor zeilschepen een uitstel van 20 dagen en voor stoomschepen een uitstel van 10 dagen. Zeilschepen uit alle andere havens genieten een dergelijk uitstel van 40 dagen en stoomschepen een van 20 dagen.

Aan niet onder Venezuelaansche vlag varende schepen, die op den dag dezer bekendmaking in de geblokkeerde havens liggen, wordt een termijn van 15 dagen toegestaan om te vertrekken.

Schepen, die de blokkade trachten te verbreken, stellen zich bloot aan de maatregelen, die, volgens het volkenrecht en de met neutrale mogendheden gesloten verdragen van toepassing zijn.

Gegeven aan boord Z. M. S. „Vineta."

(get.) Scheder,
Commodore
en Chef van het Oost-Amerikaansche eskader.

Eergisteren maakte de Gouverneur per extra-nummer van *De Curaçaosche Courant* bekend, dat van den Nederlandschen Zaakgelastigde te Caracas het volgende afschrift van blokkadeverklaring is ontvangen:

Sir Archibald Lucius Douglas, Commandeur der zeer hooge Bathorde, Vice-admiraal in Zijner Majesteits Marine en Opperbevelhebber van Z. M.'s schepen in dienst en in dienst te stellen op de Noord-Amerikaansche en West-Indische stations,

Maakt hierbij bekend, dat de havens van La Guaira, Carenero, Guanta, Cumana, Carúpano en de monden van den Orinoco in staat van blokkade zijn verklaard en dat die (blokkade) metterdaad gehandhaafd zal worden van af en na den twintigsten December, wordende het volgende uitstel toegestaan aan schepen, uitgezeild vóór den dag dezer bekendmaking:

aan die uit West-Indische havens of uit havens aan de oostkust van het vasteland van Amerika: aan stoomschepen tien dagen en aan zeilschepen twintig dagen;

aan die uit andere havens: aan stoomschepen twintig dagen en aan zeilschepen veertig dagen.

Aan de thans in de in staat van blokkade verklaarde havens liggende vaartuigen wordt een uitstel van vijftien dagen toegestaan (om te vertrekken).

Schepen, die de blokkade trachten te verbreken, stellen zich bloot aan alle zulke maatregelen, als volgens het volkenrecht en de tusschen Zijne Majesteit en de verschillende neutrale mogendheden (gesloten) verdragen veroorloofd zijn.

Dus door mij gegeven aan boord van Z. M. S. „Ariadne" op Trinidad, op heden den achttienden December 1902.

(get.) A. L. Douglas.

De engelsche oorlogsschepen, die de blokkade houden zijn: *Indefatigable*, *Alert*, *Tribune*, *Columbine* en de contra-torpedo *Rocket*. In de haven van Trinidad, *Port of Spain*, ligt het admiraalschip *Ariadne* om de blokkade te leiden.

Men lette op het verschil van datum tusschen de duitsche en de engelsche blokkade. Engeland is begonnen op 20 Dec.. Duitschland gevolgd op 22 en 24 December.

Amerika kijkt voorloopig nog toe. De twee amerikaansche kruisers *Kearsage* en *Alabama* liggen bij Trinidad, *Cincinnati* in onze haven, *Marietta* heeft reeds koers gezet naar La Guaira en een groot amerikaansch eskader is bovendien nog in aantocht.

Hoe het einde wezen zal, is moeilijk te voorspellen, zelfs niet te gissen. Blokkade-verklaring is een oorlogsdaad. De oorlog bestaat dus tusschen Venezuela met Engeland en Duitschland. Alle in- en uitvoer wordt volgens de vastgestelde datums voor de zeil- en stoomschepen verhinderd. De venezolaansche bodems, welke in den grond zijn geboord, waren te slecht om op sleeptouw genomen te worden. De *Restaurador*, door Duitschland onlangs genomen, zal tot duitsche kruiser worden ingericht, een duitsch schip *Siberia* is reeds op weg naar Venezuela met een complete uitrusting. De *Zumbador*, *Zamora* en *23 de Mayo* zijn vóór 15 December door de Engelschen genomen. De schoener *Victoria* werd door de *Falke* van zijn mast beroofd, omdat er, naar men ons verzekerde, ammunitie aan boord was.

De vijandelijkheden zijn dus in vollen gang. Een vreedzame schikking wordt beproefd, maar stuit vooreerst nog op moeilijkheden, voornamelijk op de hoofdmoeilijkheid, wie scheidsrechter wezen zal. De mogendheden bevreesd, dat Venezuela zich niet zou storen aan een beslissing van het Hof van Arbitrage in Den Haag, verzochten President Roosevelt hier uitspraak te doen, hopende dan een krachtiger waarborg te bezitten, dat de beslissing zal worden opgevolgd.

Uit Den Haag wordt nog geseind, dat aan schepen, die mede doen aan de blokkade, verboden zal worden kolen in te nemen van de hollandsche kolonies.

Dure tijden.

Het arme volk gaat een droevig jaar te gemoet. De oogst is mislukt; er is zelfs bijna geen gras voor het vee opgekomen. De hoedenindustrie staat zoo goed als stil en de voedingsmiddelen zijn in den loop dezes jaars veel duurder geworden. Maïsmeel, zout vleesch, boonen, etc., juist de artikelen welke het meest gekocht worden door de bevolking, zijn gestegen in prijs door werkstakingen en trust in Amerika, alsmede door de nieuwe muntregeling hier op het eiland. Suiker alleen blijft goedkoop. Een treurig vooruitzicht voor de bevolking, indien hier geen verandering in komt. Maar hoe? Het eenige middel is de hoedenindustrie weer aan den gang te helpen en in stand te houden. Hopen wij, dat dit spoedig gebeure.

Vechtpartij.

De Kerstdagen zijn vrij rumoerig geweest. Vooral, wat vreemd was, de eerste Kerstdag. Meestal bleef het bepaald tot dronkenmanspret en gezang. De amerikaansche matrozen lieten het echter hier niet bij en twistten en vochten, zoodat de politie er bij te pas moest komen. Naar men zegt, zijn er ook messen getrokken en werden drie matrozen verwond, waarvan een nog al ernstig.

Vast.

De *Essex* is voor de zooveelste maal gestrand. Maandag bij het verlaten der haven, liep deze Curaçaosche schoener, te licht bevracht en slecht bestuurd, op het Riffort. De Gouverneur stond toe, dat de hollandsche marine een handje hielp om de bark weer vlot te krijgen, maar ofschoon zij wel is gekanteld blijft, ze nog steeds vast zitten.

Prof. Went.

Het rapport van Prof. Went is opnieuw verschenen in *verbeterde druk*. Men zou heel wat verwachten, maar vindt slechts de drukfouten verbeterd.

Pro-Boer.

Op ons bureau liggen lijsten ter inteekening van giften voor de weduwen en weezen en andere noodlijdende slachtoffers van den Zuid-Afrikaanschen oorlog. Ook zijn er loten te verkrijgen voor de internationale Kunst-Tentoonstelling van Scheveningen tegen 1 Gld. per lot, (niet *f* 1,50, zoals vroeger werd gemeld) waardoor men kans heeft op een 5000 kunstwerken door bekende

daar post te vatten. Van beide kanten begon nu een wedloop naar het naastbijzijnde kopje, en op den top daarvan stieten de beide partijen op elkander. Kruger was met zekeren Enslin vooraan. Toen hij van zijn paard steeg, was Enslin reeds gereed om te schieten; maar van de andere zijde riep men hem toe: —Moet niet schieten, laat ons met elkaar praten; waarom moeten wij elkaar doodschieten?

Enslin liet daarop onmiddellijk zijn geweer dalen, maar dadelijk daarop kreeg hij zelf een kogel en viel dood in Kruger's armen. Toen onstond een algemeen gevecht; maar het had nog geen half uur geduurd, toen de tegenpartij reeds hare paarden opzocht en in de richting van Pretoria vluchtte.

Kruger's burgers bestegen nu ook hunne paarden, om de tegenpartij te vervolgen; maar Kruger belette hun dit en herinnerde hun dat zij geene vijanden, maar broeders waren. En hoewel men eerst ontevreden daarover was, luisterde men toch naar zijne gronden. Toen de burgers van zijne tegenpartij zagen dat zij niet vervolgd werden, keerden zij terug om ook hunne wagens in veiligheid te brengen. Daarna maakten zij een legerkamp bij eene groep van kopjes op eenige duizenden schreden afstand van Kruger's kamp.

(*Wordt vervolgd.*)

meesters aangeboden ten bate der noodlijdenden van Zuid-Afrika.

Stoomvaartverbinding.

In N°. 983 van ons blad gaven wij met een enkel woord aan, welk een goede gelegenheid ons Bestuur werd geboden om op goedkoope wijze een nieuwe stoomvaartverbinding tusschen onze Antillen te verkrijgen. 't Was naar aanleiding van het bijeenbrengen van een millioen dollar door een commissie in Denemarken tot bewerking van een stoomverkeer tusschen Europa, de Antillen en Centraal-Amerika. Wij hebben toen de vraag gesteld: „Zou ook onze regeering hier geen voordeel uit kunnen trekken?" En voegden er aan toe: „Door een weinig bij te passen, konden onze antillen in de verbindingslijn worden opgenomen."

Tot onze niet geringe vreugde zagen wij, dat dit bericht in Holland de aandacht heeft getrokken van eenige Collegas, die het welwillend overnamen om het meer bekend te maken bij het ministerie van Koloniën. „*De Maasbode*", N°. 7886 en „*Het Huisgezin*", N°. 4229 publiceerden het berichtje geheel.

Misschien kan het zijn nut hebben, dat wij nu ook nog een kabelgram mededeelen, dat hier den 8sten November in het „*Diario del Comercio*" werd gepubliceerd, en daags te voren uit Kopenhagen was verzonden. "De commissie van Koophandel van de Vereeniging" der deensche Antillen heeft heden bekend gemaakt, dat zij kan rekenen op een kapitaal van circa een millioen dollar en 3 stoombooten zal koopen van 5000 ton en andere van geringer inhoud, welke bestemd zullen worden voor locale diensten."

Is dit niet juist iets, zooals ons past? Het kapitaal schijnt ons zoo bijzonder groot niet. Een flink aanbod van onze kant zal derhalve zeer welkom wezen en eenige gunstige bepalingen voor onze antillen bewerken. Dat men minstens beproeve of hier geen samenwerking mogelijk is. Minstens kan men een aansluiting vragen van Curaçao met onze bovenwindsche eilanden. Spoedig moet daar toch een stoomverkeer komen, nu kan men met de helft der onkosten misschien vrij komen en een van de grootste misstanden in onze kolonie zal verholpen zijn.

Ingezonden Mededeelingen.

EMULSION DE SCOTT.

FRANCIA Y VENEZUELA.—En ambas naciones obtuvo el Dr. P. A. Noblat, residente en Puerto Cabello, su honorífico título. He aqui un certificado procedente de tan respetable autoridad:

„Doctor P. A. Noblat, médico cirujano de la Universidad de Paris y de la ilustre Universidad Central de Venezuela, certifico que:

„He usado con mucha frecuencia la Emulsión de aceite de hígado de bacalao con hipositos de cal y sosa preparada por los señores Scott y Bowne, entre las personas débiles que sufren afecciones de las vías respitorias, ó que padecen de escrófula raquitismo, etc., obteniendo siempre los resultados más satisfactorios con la aplicación de tan exelente reconstituyente.

Me es grato, por tanto, dar la presente declaración.

Buitenland.

Frankrijk. — Met kalmen ernst, maar steunend op den eeuwen trotseerenden grondslag van het recht, gaan de Fransche Katholieken voort, de regeering te weerstaan.

Thans heeft een groot aantal senatoren en afgevaardigden een adres aan het Fransche Episcopaat onderteekend, dat aldus aanvangt:

De ondergeteekenden, senatoren en afgevaardigden, woordvoerders der katholieken, die wij de eer hebben in het parlement te vertegenwoordigen, beschouwen het als hun gemeenschappelijken plicht, openlijk Uwen Eminenties den Franschen kardinalen evenals den hoogwaardigen aartsbisschoppen en bisschoppen, die voor het parlement de zaak der godsdienstige congregaties ter hand genomen hebben, onzen eerbiedigen dank te betuigen.

En zij eindigen:

Terwijl Gij het land daaraan herrinnerd hebt, dat de godsdienstige congregaties de voornaamste dragers van den Franschen invloed in de wereld zijn, en wijl men naar het woord van Leo XIII „niet hopen kan, takken, welker wortels men afgesneden heeft, te zien uitbotten en bloeien", hebt Gij daarmee een werk van vaderlandsliefde en voorzichtigheid verricht. Derhalve zij U daarvoor dank.

Belgie. — Een zeer belangwekkend debat is in de Belgische Kamer gevoerd, een bespreking, die herinnert aan wat er in den Duitschen Rijksdag geschiedde tijdens de behandeling der lex-Heinze.

De heer Woeste heeft voorgesteld een aanvullend artikel voor het strafwetboek, waarbij straf wordt bedreigd tegen hen, die in publieke vergaderingen of plaatsen de zeden kwest door oneerbare liedjes, kreten, voordrachten of voorlezingen.

Indien het misdrijf wordt begaan in tegenwoordigheid van een kind beneden 16 jaar wordt zwaarder straf bedreigd, terwijl ook met open enveloppe verspreiden van onzedelijke lectuur, onder deze strafbepalingen vallen zou.

Het debat was over 't algemeen zeer kalm en zakelijk — de luidruchtige manieren der Belgische Kamer in aanmerking genomen.

Van der Velde was de leider van den tegenstand. Hij was ook tegen pornographie, maar wilde niet de gelegenheid openstellen om te hinderen degenen die andere begrippen van eerbaarheid hadden dan de heer Woeste.

Zola b. v. vond hij in 't geheel niet onzedelijk.

De heer Vandervelde heeft geen kinderen, gelooven wij, maar zou hij Zola aan zijn dochters te lezen geven?

Woeste antwoordde, dat ook hij de kunst haar *noodige* vrijheid gaarne gunde, maar dat de belangen der zedelijkheid minstens even zwaar wegen als die der kunst.

Hij ontzegde den socialist het goed recht om te spreken van vrijheid der kunst in het gebied der Westersche beschaving waar men in naam van die vrijheid schijnt samen te spannen tegen de onschuld van het kind. Bengels van twaalf en vijftien jaar worden door hun ouders afgericht om in de straten en kroegen vuile liedjes te zingen. Algemeen is het kwaad en wij moeten ons schamen tegenover den Siameeschien prins, die te Antwerpen een café-concert had bezocht en verbaasd uitriep: „Is dat nu de Westersche beschaving!"

De heer Hoyois steunde de voorstellen en herinnerde aan den strijd, die *alle* partijen mede voerden tegen den handel in blanke slavinnen.

Inderdaad, wanneer men het kwaad in den wortel wil afsnijden, dan is vóór alles de onzedelijke lectuur te treffen.

Hijmans was evenals Vandervelde niet tegen het strafbaar stellen van het ten gehoore brengen van vuile liedjes en kreten in 't publiek.

Maar Segers zou nog verder willen gaan dan Woeste, ook de prentbriefkaarten moesten onder de strafbepaling worden gebracht en phonografen en dergelijke instrumenten.

„De ironische houding van de linkerzijde — aldus Segers — bewijst dat zij een toestand bestendigen wil, die het gemoed van onze werklieden en van onze kinderen bederft."

Nu is de waarheid wel eens een beetje hard en deze sloeg dan ook zoodanig in, dat groot kabaal ontstond.

Nadat de regeering zich met het beginsel van Woeste's voorstel instemmend had verklaard, werd de discussie verdaagd.

Advertentien.